

ԿԱՐԾԻՔ

Սառա Մալեք Մոհամմադիի

«Թեհրանի թատրոնների ճարտարապետությունը՝ տարածաշրջանի

հայկական թատրոնների համեմատությամբ»

ատենախոսության մասին, ներկայացված ԺԸ.00.01 - «Ճարտարապետություն

և ճարտարապետական դիզայն» մասնագիտությամբ արվեստագիտության

թեկնածուի գիտական աստիճանի հայցման համար

Սառա Մալեք Մոհամմադիի ատենախոսությունն ընդգրկում է Թեհրան քաղաքի թատերական շենքերի ճարտարապետության զարգացման հետազոտությունը՝ նպատակ ունենալով իրանի իսլամական ճանրապետության մայրաքաղաքում կառուցված թատրոնների ճարտարապետության վերլուծական – մեթոդական ուսումնասիրությունը:

Չեղինակի կողմից պատշաճ գիտական մակարդակով հիմնավորված են թեմայի արդիականությունը, ուսումնասիրության մեթոդաբանությունը, նորույթը, նպատակը և խնդիրները: Ատենախոսությունը ժամանակագրորեն կենտրոնացել է անցած 130 տարիների ընթացքում կառուցված թատերական շենքերի վրա, թեև հանգամանորեն զուգահեռներ և համեմատական վերլուծություններ են կատարվում թատրոնների ծավալատարածական լուծումների, գործառնական կապերի, ներսույթների և դրսույթների մշակումների վերաբերյալ՝ սկսած անտիկ աշխարհից մինչև անգլիական, ռուսական, ֆրանսիական, գերմանական, իտալական, հայկական օրինակներ: Ընդ որում՝ հայկական թատրոններից ներկայացվում են 19-րդ դարավերջից 20-րդ դարասկիզբն ընկած ժամանակահատվածում կառուցված Կ. Պոլսի, Երևանի, Թբիլիսիի ու Բաքվի թատրոնները:

Հաշվի առնելով, որ իրանական ճարտարապետությունը համաշխարհային և ազանդական ազգային ինքնօրինակ միախառնում է, և թատերական շենքերի

ճարտարապետության հետազոտությունը կատարվում է հենց այս համատեքստում, ատենախոսությունը ստանում է նշանակալի ծանրակշռություն:

Ատենախոսության համատեքստն ընդգրկում է նաև տարածաշրջանային երկրների հայկական թատրոնների հետ համեմատությունը, որը ևս առավել շեշտում է աշխատանքի գիտական արժեքը: Հեղինակը գնահատում է հայկական համայնքների դերակատարումը թատրոնի շենքերի ճարտարապետական, տիպաբանական, ծավալատարածական արդիական լուծումների շրջանակում:

Տեղին ենք համարում նշել նաև ատենախոսության շրջանակներում հետազոտված բազմաթիվ աղբյուրների, հավաքված բազմազան ու բազմաբնույթ փաստագրական, արխիվային ու գրադարանային նյութերի տպավորիչ ծավալը:

«Թատերական շենքերի պատմական և ճարտարապետական կառուցվածքի զարգացման մասին ակնարկ» վերնագրված առաջին գլխում հեղինակը, թատրոնի պատմական զարգացման էվոլյուցիայից բացի, տալիս է ընդհանուր տեղեկություններ ինչպես Թեհրանի թատերական շենքերի, այնպես էլ՝ միջազգային օրինակների, համաշխարհային ճարտարապետության չափանիշների վերաբերյալ: Համառոտ կերպով տրվում է նաև թատրոնի շենքերի հիմնական ֆունկցիոնալ տարրերի բացատրությունը:

Երկրորդ՝ «Հայերի տարածաշրջանային ավանդը թատերական շինությունների ու թատերարվեստի զարգացման մեջ Թեհրանում, Թբիլիսիում, Բաքվում, Կ.Պոլսում, Երևանում» գլխում, հետազոտողն առանձին մասերով ներկայացնում է Իրանի հայկական թատրոնները, հայկական թատրոնը Թբիլիսիում, առանձին՝ Բաքվի շենքերը և հայկական թատրոնը Թուրքիայում: Կատարված վերլուծությունները հնարավորություն են տվել եզրակացնել, որ հայերը ջանում էին տեղայնացնել ներթափանցող նորամուտ ոճերը (էկլեկտիկականը, մոդեռնը, նեոկլասիցիզմը և այլն) զուգադրելով, նախագծելով ու կառուցելով՝ իրենց անհատական ստեղծագործական սկզբունքներին ու ազգային մտապատկերումներին համապատասխան:

«Թեհրանի թատերական շենքերի ճարտարապետությունը» երրորդ գլխում

Ներկայացնելով Թեհրան քաղաքի աշխարհագրական տեղակայման, պատմական ու մշակութային կյանքի զարգացման և քաղաքաշինական տրանսֆորմացիայի մասին համառոտ ակնարկը, հետազոտողը տալիս է Թեհրանի թատերական շենքերի տիպաբանական առանձնահատկությունները՝ միջազգային զուգահեռներով: Բավական հանգամանորեն ներկայացվում են Լալեհգար փողոցի հիմնադրման, կառուցապատման ու մշակութային զարգացման մանրամասները, նրա դերը թատերական շենքերի և թատերական արվեստի զարգացման համատեքստում: Գլխում ներկայացվում են նաև ընտրված թատերական շենքերի տիպաբանական, հորինվածքային առանձնահատկությունները, դրանց հատակագծային լուծումները, շենքերի մանրամասները, թատրոնների գործառույթները, ինչպես նաև՝ դրանց բեմերի տեսակները, դահլիճների իրավիճակն ու հարմարությունները:

Աշխատանքն ամփոփվում է պատշաճ գիտական եզրակացություններով: Դրանցում բնորոշվում է Թեհրանի թատրոնների ճարտարապետական ձևաբանական առանձնահատկությունը, որն ուշագրավ է իր ազգային ժառանգորդությամբ: Առանձին եզրակացությամբ գնահատվել է նաև հայկական թատրոնների նորարարական ազդեցությունները: Եզրակացություններում վեր են հանվել Թեհրանի թատրոնների առանձնահատկությունները՝ բնութագրելով դրանք պարբերացման առումով, քաղաքաշինական առումով և տիպաբանական առումով: Թեհրանյան թատրոններն առանձին դասակարգվել են հորինվածքային, տեխնոլոգիական և շինարվեստի և մշակութային փոխազդեցությունների առումներով:

Ներկայացված ատենախոսությունը ծանրակշիռ գիտական աշխատանք է՝ կատարված պատշաճ մեթոդաբանությամբ: Առկա են որոշ տեխնիկական բնույթի թերացումներ, որոնք չեն սսեմացնում կատարված ընդգրկուն հետազոտության արժեքը:

Գտնում ենք, որ Սառա Մալեք Սոհամմադիի «Թեհրանի թատրոնների ճարտարապետությունը՝ տարածաշրջանի հայկական թատրոնների համեմատությամբ» թեմայով ատենախոսությունը համապատասխանում է Հայաստանի

Հանրապետությունում գիտական աստիճանաշնորհման կանոնակարգի 7-րդ կետի՝ «գիտության տվյալ բնագավառում կարևոր նշանակություն ունեցող խնդրի լուծում» պայմանին, իսկ ատենախոսության հեղինակն արժանի է ԺԸ.00.01 - «Ճարտարապետություն և ճարտարապետական դիզայն» մասնագիտությամբ արվեստագիտության թեկնածուի գիտական աստիճանի շնորհմանը:

Պաշտոնական ընդդիմախոս՝

ճարտարապետության թեկնածու, պրոֆեսոր՝

[Handwritten signature]

Էմմա ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ

Ճարտարապետության թեկնածու, պրոֆեսոր Էմմա Հարությունյանի ստորագրությունը վավերացնում եմ՝

016 մասնագիտական խորհրդի գիտքարտուղար,
արվեստագիտության դոկտոր, պրոֆեսոր՝

[Handwritten signature]

ԱՆՆԱ ԱՍԱՏՐՅԱՆ

3 նոյեմբերի, 2020թ.